

Asia: VN/32076/2023

Lausuntopyyntö kotoutumislain mukaisista asetuksista

Lausunnonantajan lausunto

Asetus 1: VNa osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin sekä monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin sisällöstä ja toteuttamisesta (arviointiasetus)

Kotouttamislain uudistamisen lähtökohtana oli valtakunnallisesti yhdenmukaisempi, yhdenvertaisempi ja tasalaatuisempi kotoutumisprosessi sekä kotoutujan työllistyminen osaksi suomalaisia työmarkkinoita. Kotoutumislain uudistamisen tavoitteiden toteutumiseksi ja yksilöllisten palvelutarpeiden tunnistamiseksi on alkuhaastattelun moniammatillisella kattavuudella sekä sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisellä lähestymistavalla keskeinen merkitys.

Lakiuudistuksen myötä kotoutumisaika lyhenee. Vastaavasti palvelutarpeen arvioinnin kokonaisuus laajenee nykyisestä. Arvioinnin laajentamista voi pitää perusteltuna, mutta se asettaa vaateita arvioinnin kokonaisvaltaisuuudelle sekä myös kotoutumissuunnitelman viivytyksettömälle laadimiselle ja toimeenpanemiselle. Kotoutujan jatkopolku esimerkiksi koulutukseen ja työllisyyspalveluihin tulee käynnistää viivytyksettä. Onnistunut moniammatillinen arviointi edellyttää jatkossa kuntien vastuulla olevien työllisyyspalveluiden sekä hyvinvointialueiden järjestämien sosiaali- ja terveystyöpalveluiden saumatonta yhteistyötä, palveluiden riittävää resursointia sekä henkilöstön riittävää osaamista ja koulutusta kotoutumiskysymyksissä.

Kotoutumissuunnitelman laatimisen yhteydessä erityisesti koulutustarpeen arviointi hyötyisi tiivistä yhteistyöstä koulutuksen järjestäjätahoihin, joilla on kokemus ja osaaminen esimerkiksi osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta osana tutkintojärjestelmää. Yhteistyö tukisi nopean ja täsmällisen, yksilöllisen koulutuspolun laatimista.

STTK pitää tärkeänä, että palvelutarpeen arvioinnin ja kotoutumissuunnitelman laatimisen lähtökohta on nimenomaisesti yksilön henkilökohtaisessa kotoutumispolussa. Esimerkiksi kotoutumisen edistäminen perheysikkönä voi luoda tilanteen, jossa toisen vanhemman työllistyminen osaksi työmarkkinoita huomioidaan ensisijaisesti. Mahdollisuus saada työllistymistä

tukevia kotoutumispalveluita tulisi nähdä kotoutujan subjektiivisena oikeutena myös esimerkiksi tilanteissa, joissa henkilö on naimisissa oleva nainen, jolla on alaikäisiä huollettavia.

STTK katsoo, että palvelutarpeen arviointi tulee toteuttaa joko kotoutujan omalla äidinkielellä tai kielellä, jota hän ymmärtää riittävän hyvin. Kotoutumisajan keston lyhentyminen asettaa arviointiprosessille erityisiä laatuvaateita. Arviointikeskustelun tulisi tuottaa riittävästi ymmärrettävää tietoa sekä kotoutujalle itselleen, että viranomaiselle, jotta kotoutumisprosessi olisi tavoitteidensa saavuttamisen näkökulmasta mahdollisimman tehokas. Tulkkauspalveluiden tarjonnan tulisi olla valtakunnallisesti kattavaa, jotta onnistunut kotoutumisprosessi ja työllistyminen osaksi työmarkkinoita olisi mahdollinen myös vaikeasti työllistyvien kotoutujien (esimerkiksi pienten lasten äidit) kohdalla.

Asetus 2: VNa monikielisen yhteiskuntaorientaation sisällöstä ja toteuttamisesta (yhteiskuntaorientaatioasetus)

Monikielisen yhteiskuntaorientaation tarjoamisella on keskeinen merkitys kotoutujan integraatiossa suomalaiseen yhteiskuntaan ja osaksi työmarkkinoita. STTK ry pitää tärkeänä, että osana yhteiskuntaorientaatiota kotoutujalle kerrotaan työmarkkinoiden pelisäännöistä sekä työntekijän oikeuksista ja velvollisuuksista. Työelämän pelisääntökoulutuksella on keskeinen henkilöiden työllistymistä sekä työssäpysymistä tukeva vaikutus, ja se on myös tehokas tapa ennaltaehkäistä työperäistä hyväksikäyttöä, kiskontaa ja työsyryntää työmarkkinoilla. Heikon suomenkielentaidon ja työelämäorientaation omaavilla ulkomaalaisilla työntekijöillä on suuri riski tulla hyväksikäytetyksi tai syrjityksi työmarkkinoilla.

Asetus 3: VNa alaikäisenä ilman huoltajaa tulleen lapsen edustajan palkkion maksamisen perusteista ja palkkion suuruudesta, korvattavista kuluista sekä menettelystä palkkion maksamisessa ja kulujen korvaamisessa (edustajanpalkkioasetus)

-

Asetus 4: VNa laskennallisen korvauksen perusteista ja maksatuksesta (korvausasetus)

-

Asetus 5: VNa kotoutumisen edistämisen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista tiedoista (tietoasetus)

-

Muut huomiot

-

Taina Vallander
johtaja, STTK ry